

УНИВЕРСИТЕТ ПО АРХИТЕКТУРА, СТРОИТЕЛСТВО И ГЕОДЕЗИЯ
КОНКУРС ЗА ПРОФЕСОР
в област на висшето образование 5. Технически науки, професионално направление 5.7.
„Архитектура, строителство и геодезия”, обявен в ДВ 91/02.10.2021

РЕЗЮМЕТА НА ТРУДОВЕ

на

доц. д-р арх. ЙОРДАНКА . КАНДУЛКОВА,
катедра „История и теория на архитектурата”, Архитектурен факултет,
след придобиване на академична длъжност „доцент“

МОНОГРАФИИ

Кандулко̀ва, Й. ОРИГИНАЛЪТ в архитектурния паметник. София, Авангард Прима, 2021, ISBN: 978-619-239-649-7

Темата за автентичността на културните следи е фундаментална за съвременната теория на консервацията. Изискването за нейното съхраняване е регламентирано в поредица международни документи. Въпреки това през последните години в България, а и не само в България, се води кампания за пресъздаване на древни обекти, запазени в руина, за чийто първообраз няма достатъчно и безспорни данни. Тези обстоятелства правят теоретичното изследване актуално и необходимо. То е част от усилията на експертната общност да се противопостави на тази отдавна отречена практика.

Монографията представя авторовата теза за оригинала в архитектурния паметник, за неговата същност и аспекти. Обяснява се в иманентната му връзка с автентичността на паметника като негова основна характеристика и с другите базисни понятия в сферата на опазването – културно наследство, културна ценност/паметник на културата, консервация, реставрация и адаптация. Обосновава се целесъобразността от възстановяване на понятието „паметник на културата“ в българската нормативна уредба. Анализира се значението на различните аспекти на оригинала за идентифицирането на паметника като такъв.

Темата се разглежда в контекста на историческата еволюция на идеите за ценността на културните следи, очертаваща процеса на естествено утвърждаване на автентичността като тяхна основополагаща характеристика. Съвременното разбиране за оригинала се представя както като резултат от историческото развитие на дейността така и в светлината на актуалните доктринални документи, националния и международния практически и теоретичен опит.

Съхраняването на оригинала се формулира като основна, априорна задача на всяка съвременна намеса в културните ценности, определена от автора и като най-трудната задача в процеса на тяхното опазване. Трудността ѝ се разглежда като следствие от вътрешното противоречие, заложено в естеството на нейното решение – опазването на оригинала е свързано с намеса в него, което неминуемо води до неговото нарушаване в една или друга степен, в един или друг аспект. Това дава основание на автора да определи опазването като

изкуство на минималния компромис с автентичността, чиито допустими граници се очертават от ценността на обекта.

В тази връзка останалата основна част от труда е посветена на ценностния подход в опазването на оригинала. След критичен преглед на регламентираната от българската нормативна уредба критериална система за комплексна оценка на недвижимите културни ценности авторът прави обосновани предложения за нейното допълнение. В съответствие с направеното предложение се разглежда зависимостта между преценката за значимостта на архитектурния паметник и концепцията за неговото опазване. Идеите са илюстрирани с примери от българската и чужда консервационна практика.

В допълнение на ценностния подход са очертани и други основни принципи, които съвременната намеса в паметника следва да съблюдава с оглед опазване и изява на оригинала в него – обратимост на намесата, сигниране на намесата, толерантност на привнесеното към завареното и фактологична коректност в интерпретацията на паметника.

Кандулкова, Й. Опазване на архитектурното наследство в България - НАЧАЛОТО. София, Авангард Прима, 2021, ISBN: 978-619-239-654-1

Трудът е посветен на първия период от историята на опазването на архитектурното наследство в България – от Освобождението до Втората световна война. Той очертава възникването и развитието на тази дейност у нас в контекста на европейските културни явления в тази област. Очертават се историческите предпоставки за възникване на дейността, процесът на нейното зараждане, утвърждаване и институционализиране чрез изграждане първата национална система за опазване на културното наследство. Чрез консервационните биографии на емблематични за страната ни обекти са представени основните теоретични концепции през разглеждания период. Трудът е насочен към професионалната общност, ангажирана с опазването на културното наследство, към обучаващите се в тази област в магистърска и докторска степен на образование, към цялата архитектурна и инженерна колегия и всички, интригувани от съдбата на културното наследство и историческия опит на България в развитието на тази дейност.

ПУБЛИКАЦИИ в издания с научно рецензиране и редактирани колективни томове

Кандулкова, Й. Информационните технологии в проучването и опазването на архитектурни и археологически паметници на културата // Културно наследство: образование - наука - опазване, интегрирани в туризма (Heritage: ESPRIT). Под общата редакция на проф. д.а.н. арх. Тодор Кръстев. Варна: LiterNet, 2009, ISBN 978-954-304-355-2 <https://litenet.bg/ebook/kulturno_nasledstvo/index.html>

Статията разглежда информационните технологии като нов инструмент за документиране, анализ и проектиране за недвижимите културни ценности. Разгледани са недостатъците и предимствата на цифровата графика, както и възможностите, които тя създава за неструктивно проучване, архитектурно-исторически анализ и прогноза на конструктивното поведение на обектите на недвижимото наследство.

Кандулко̀ва, Й. Информационните технологии - средство за усъвършенстване на обучителните презентации за културното наследство и неговото опазване // Културно наследство: образование - наука - опазване, интегрирани в туризма (Heritage: ESPRIT). Под общата редакция на проф. д.а.н. арх. Тодор Кръстев. Варна: LiterNet, 2009, ISBN 978-954-304-355-2 <https://litenet.bg/ebook/kulturno_nasledstvo/index.html>

Статията разглежда информационните технологии като нов инструмент при обучителните презентации, свързани с културното наследство. Разглеждат се възможностите, които те предоставят за комуникация с аудиторията, за обогатяване на учебното съдържание и за нов подход при неговото преподаване .

Kandulkova, Yordanka. Battle for the Preservation of Authenticity. Modern Conservation 3, Belgrad, NC ICOMOS Serbia, ,2015, ISSN 2334-9239, p.70-91

Статията е посветена на оригинала в единичните недвижими паметници на културата. Провокирана е от посещение на автора в Скопие в периода на изграждане на псевдоисторическия център на града и от разразилата се у нас, приблизително по същото време, кампания за хипотетични реконструкции на емблематични обекти от българското културно наследство.

В контекста на съществуващия теоретичен опит е изложена авторовата позиция за същността на оригинала и неговата изява в различните аспекти от структурата на паметника - субстанция, образ, функция, среда, традиционно битие на обекта и др. Представен е селективният подход в опазването на оригинала като функция от съвременната преценка за ценността на културните следи.

Изложените теоретични позиции са апробирани чрез анализ на Голямата базилика в Плиска. Разгледани са източниците на информация , предоставящи данни за нейния автентичен образ през различните периоди на нейното археологическо проучване, очертани са водещите белези на нейната стойностна характеристика, представени са идеите за експониране на паметника, реализирани през 80-те години на 20-ти век. На тази основа е изложена и мотивирана позицията на автора за опазване на паметника в неговата автентичност, без каквито и да е намеси, създаващи риск за белезите на неговата изключителна познавателна значимост.

Кандулко̀ва, Й. Успешните модели за опазване на културното наследство – еволюция на обществените представи. Архитектура 3, 2016 , ISSN 0324-1254, стр. 18-25, <https://bularch.eu/bg/broy-3-2016>

В контекста на историческата еволюция на идеите за опазване на недвижимото културно наследство в Европа и в частност в България са разгледани някои тенденции в съвременната национална и международна практика. Във връзка с направения критичен анализ на актуалната ситуация у нас авторът предлага основни опори за постигане на устойчиви модели за успешно опазване на недвижимите културни ценности.

Кандулко̀ва, Й. Проф. дтн инж. Веселин Венков на 95г. Архитектура 5-6 2019, ISSN 0324-1254 стр. 87-91, <https://drive.google.com/file/d/1V88OqYJotUxXBMmYSQl6ePnA20TZw4uO/view>

Статията е посветена на 95 годишния юбилей на проф. дин инж. Веселин Венков като обръща специално внимание на неговия огромен принос за опазване на недвижимото културно

наследство в България и извън нея. Направен е преглед на някои емблематични паметници на културата, чието опазване е свързано с името на проф. Венков - Митрополитска църква „Успение на Св. Богородица” – Самоков, Църква „Св. Никола” – с. Марица, Църква „Св. Богородица Петричка” при Асеновата крепост – Асеновград, Църква „Св. Троица” – Свищов – творба на Никола Фичев, Крепостни стени на Царевец – Велико Търново, Мадарският конник – с. Мадара, Боянската църква – София и Народен театър „Иван Вазов” – София.

Кандулкова, Й. Юбилейни размисли за културното наследство и за един от тези, благодарение на които него ще го има, 2x40 в 20 гледни точки за наследството, Издателство Авангард, София, 2020, стр. 57-65, ISBN 978-619-239-507-0, стр.57-65

Опазването на културното наследство в България е дейност със 130 годишна история. Публикацията е посветена на ролята на проф. дан арх. Тодор Кръстев в нейното написване. Авторът споделя своята преценка за неговото участие и влияние за развитие на опазването у нас през последните 40 години. Очертава се водещият му принос в различни направления: приваждане на дейността в съответствие с високите международни и научни стандарти; утвърждаване на интегрирания подход в опазване на недвижимото културно наследство като част от цялостната урбанистична политика за развитието на средата; създаване на нови и различни инструменти за провеждане на интегрираната консервация – директивни планове за опазване на наследството, Национална схема на културните маршрути, Културните коридори на Югоизточна Европа, първия в България план за опазване и управление на Старинен град Несебър – световно наследство; формиране на архитектурни кадри за опазване на наследството; изграждане на информирано и чувствително към проблемите на наследството активно гражданско общество.

Кандулкова, Й. Западна порта на Сердика – 19 века по-късно // Сборник с доклади от IX-та научна конференция с международно участие „Съвременни технологии в културно-историческото наследство” в рамките на „Дни на науката-2021”. Ту, София - том IX от 2021, ISSN 2367-6523

Представя се културно-историческата значимост на Западната порта на Сердика и нейната роля в съвременния град. Проследява се процеса на събуждане на обществен интерес към съдбата на паметника. Предвид резултатите от археологическото проучване на паметника и податките за възможни нови открития е изведена и представена перспективна визия за експониране на Западната порта на античния град, базирана на идеите за нейната изява в селищната тъкан не като отделен обект, а като част от системата на археологическото наследство на София

Кандулкова, Й. Западна порта на Сердика – консервация, реставрация и експониране – 2017г. // Сборник с доклади от IX-та научна конференция с международно участие „Съвременни технологии в културно-историческото наследство” в рамките на „Дни на науката-2021”. Ту, София - том IX от 2021, ISSN 2367-6523

Представя се реализацията на първоетапния проект от перспективната визия за съхраняване и изява на Западна порта на Сердика в съвременния град. Анализират се консервационно-реставрационния подход, отношението към оригинала, идеите за експониране, предизвикателствата пред проекта по време на неговото изпълнение, взетите решения и осъзнатите компромиси.

ДОКЛАДИ

Кандулкова, Й. Културното наследство: права и отговорности, законодателния опит на България. Конференция „Правата на човека и културното наследство“, НК за ЮНЕСКО, София, 2009, <https://www.seecorridors.eu/filebank/file_1023.pdf>

Докладът разглежда правото на културно наследство като част от общочовешките права на културна идентичност, истинно знание за историята и културата, информация за културните ценности, достъп до културното наследство и качествена среда на живот. Като важна основа за постигане на това право е разгледан принципът на социална равнопоставеност, основан на правов ред, гарантиращ баланс между частния и обществения интерес, равни права и споделени отговорности между всички субекти, ангажирани в опазването на наследството.

Кандулкова, Й. ПРИСЪДАТА „БУТАФОРИЯ“, Конференция „Културното наследство: автентичност в риск“, София, 29 май 2015г

По повод присъдата „бутафория“, застигнала през последните години реставрациите на немалко обекти от българското културно наследство, авторът търси обоснован отговор на въпроса кой е верният и кой е грешният модел за съвременна намеса в културните ценности за тяхното експониране. Направените разсъждения се опират на обществените реакции, на международните доктринални документи, на националната и световна практика. На тази основа авторът формулира своята теза за успешния модел на опазване.

Кандулкова, Й. Етични проблеми на опазването, Многообразие, пристан, градска среда, Софийски дискуссионен форум и Фондация „Интерактивна България“, Видин, 2019, https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdn1eMCFhmJS0ESeDC5UTQ90FDW-4Uxpr2EAqJrccNZdG_6Q/viewform?gxids=7628 (сайт на „Регионален фонд за градско развитие“ АД)

Докладът разглежда отношението към културното наследство като част обществения и личен морал. Отделено е специално внимание на етичните измерения на две фундаментални задачи на опазването. Първата от тях е свързана с опазване на оригинала в културните ценности, а втората с усилията за тяхното адаптиране към съвременността. Докладът има за цел да покаже опазването като морален акт - израз на нашата ценностна система.

СЪСТАВИЛ:.....

доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова

22. 12. 2021